

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΗΣ ΧΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1821.

Ἡ πόλις τῆς Χίου διηρεῖτο εἰς τρία κύρια μέρη, ὧν τὸ μὲν ἐλέγετο Ἀπλοταρία, τὸ δὲ Ἐγκρεμὸς, τὸ δὲ Παλαιόκαστρον. Ἐν ἐκάστῳ τούτων ἦτο ἀνέκαθεν ἐν δημόσιον Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, ἐνθα ἡ νεολαία ἐδιδάσκετο τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὑφ' ἐνὸς μόνου διδασκάλου. Ἐξότου ὅμως τὸ ἐμπόριον ἤρξατο νὰ ἐκτείνηται, καὶ ἐκ τούτου ἡ εὐπορία νὰ αὐξάνηται, οἱ Χῖοι φύσει ὄντες φιλομαθεῖς, καὶ ἔτι μᾶλλον τότε τὴν χρεῖαν τελειοτέρας παιδείας συναισθανόμενοι, συνεστήσαντο ἐν τῇ Ἀπλοταρίᾳ Γυμνάσιον, ἐν ᾧ ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις ἐγένετο ἀσυγκρίτως τελειότερα.

Ὅτε κατὰ τὸ 1815 ἐπανῆλθεν ἐκ τῶν Παρισίων ὁ Ν. Βάμβας, προσκεκλημένος ὑπὸ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, διὰ νὰ ἀναδεχθῆ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γυμνασίου, ἦσαν ἐν αὐτῷ δύο καθηγηταὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τρεῖς διδάσκαλοι τῶν κατωτέρων, εἷς καθηγητῆς τῆς θεολογίας, εἷς τῆς ἀριθμητικῆς, γεωμετρίας καὶ ἀλγέβρας, καὶ εἷς τῶν ὑψηλοτέρων μαθηματικῶν ὁ ἀξιόλογος μαθηματικὸς Ἰωάννης Τσελεπῆς, ἀνὴρ συγκεκροτημένος καὶ μὲ ἄλλας πολλὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις, ἀνὴρ ἀξιοσέβαστος καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ. Ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει ἦτο τῆς Χίου τὸ Γυμνάσιον, ὅτε ἀνεδέχθη τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ κατὰ δημοσίαν πρόσκλησιν ὁ Ν. Βάμβας.

Οἱ ἔφοροι τοῦ Γυμνασίου τῆς Χίου ἐξελέγοντο ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων πολιτῶν καὶ κατὰ τὸ γένος καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν· καὶ εἶχον παρὰ τῶν δημογερόντων ἀπόλυτον σχεδὸν ἐξουσίαν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀπέβλεπεν εἰς τὴν πρόοδον αὐτοῦ. Ὅθεν προθύμως ἐδέχοντο καὶ ἐξετέλουν πάντα τὰ δυνατὰ καὶ κοινωφελῆ, ὅσα ὁ διευθυντὴς προέτεινεν αὐτοῖς. Οἱ Χῖοι, καίτοι ὑποτεταγμένοι ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν τυραννίαν, διὰ τὴν φρόνησιν ὅμως αὐτῶν καὶ ὁμόνοιαν περὶ τὰ κοινὰ συμφέροντα εἶχον ἀριστοκρατικὴν τινα κυβέρνησιν. Δίς τοῦ μηνὸς συνήρχοντο οἱ ἔφοροι τοῦ Γυμνασίου μετὰ τοῦ Γυμνασιάρχου, καὶ συνεσχέπτοντο.

Οὕτω λοιπὸν ἐπὶ τῆς γυμνασιαρχίας τοῦ Ν. Βάμβρα προσετέθησαν εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Χίου ὁ ἀοίδιμος Κ. Βαρδάλυχος καθηγητὴς τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης πειραματικῆς φυσικῆς, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, εἰς καθηγητὴς τῆς Λατινικῆς γλώσσης, καὶ τῆς ζωγραφικῆς, εἰς τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ἀμφότεροι Γάλλοι λίαν ἀξιαγάπητοι, καὶ εἰς τῆς Τουρκικῆς. Ὁ δὲ Ν. Βάμβρας ὁ διευθυντὴς τοῦ Γυμνασίου ἐδίδασκε τὴν χημείαν μετὰ τῶν πειραμάτων αὐτῆς, τὴν ἠθικὴν, καὶ τὴν ρητορικὴν. Πρὸς τούτοις ἠκοδομήθη βιβλιοθήκη καὶ ἐπλουτίσθη τοῖς ἀξιολογωτέροις συγγράμμασι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ τῶν Πατέρων τῆς ἐκκλησίας, καὶ πολλοῖς ἐπιστημονικοῖς τῆς σοφῆς Εὐρώπης· προσετέθη ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ πλήρες τυπογραφεῖον ἐκ δύο πισστηρίων πρὸς ἔκδοσιν διδακτικῶν βιβλίων.

Ἐν τοιαύτῃ ἀνθηρᾷ καταστάσει ἦτο τὸ Γυμνάσιον τῆς Χίου, ὅτε ἐξερράγη ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἀγών. Ὁ δὲ Ν. Βάμβρας μόλις διαφυγὼν τὸν ἐπικρεμάμενον κίνδυνον, διεσώθη εἰς Ὑδραν δι' ἄλλους ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς κοινῆς πα-

τρίδος· τὴν δὲ ἐνεγκοῦσαν, τὴν ὠραίαν Χίον, ἐπελθόντες μετ' ὀλίγον οἱ βάρβαροι, οἱ σήμερον προστατευόμενοι καὶ συντηρούμενοι ὑπὸ τῶν σοφωτέρων Δυνάμεων τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, κατέκαυσαν, ἔσφαξαν, ἤχμαλώτευσαν!!! Τίσειαν, Θεέ, ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσι!!!

N. BAMBAS.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Χίου οἱ διασωθέντες, καίτοι ἐνδεεῖς, ἤρξαντο ὅμως πάλιν νὰ κυβερνῶνται κατὰ τὸ πρότερον αὐτῶν σύστημα, καὶ νὰ ἐπιμελῶνται τῆς παιδείας, συστήσαντες ἐν Γυμνάσιον, καὶ ἀλληλοδιδασκτικὴν σχολὴν τῶν κορασίων.

Ὁ αὐτός.

Σ. Ε. Ἡ παροῦσα σημείωσις ἐγράφη κατ' αἴτησίν μου κατὰ τὸ ἔτος 1853 καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Ἐξ. Ἡμ. τοῦ ἔτους 1862.
